

במחתרת

הסתירה הטרגית בין כוחו המיבצעי של „הארגון הצבאי הלאומי“ לאולטימו ככוח מדיני מתבלטת בכרך זה, השלישי בסדרת ה„כתבים“ של מפקדו — חבר־הכנסת מנחם בגין — עוד יותר מכפי שנראתה בכרכים הקודמים. הכרך שלפנינו מקיף את שבעת החדשים מרס—ספטמבר 1947, תקופת־השיא בפעולתו של ה„ארגון“. רק חדשיים מפרי־דים עדיין בין פעילותם היחדנית של אצ״ל ולח״י נגד הבריטים לבין החלטת אר״ם על חלוקת הארץ ב־29 בנובמבר. למחרת ההחלטה פורצות המהומות הבינעדתיות — מאורגנות, כרגיל, על־ידי האנגלים — והיז׳ מה מבית עוברת שוב לידי ה„הגנה“. מרגע זה שוב היא חולשת על הזירה — לבדה. משימות המגן על ישובים מרוחקים, הבטחת האספקה ודרכי התחבורה, הן לא רק מעבר לתחום הכשרתו של ה„ארגון“; הן גם מעבר להשגידו, בתוקף חלוקת־הכוחות הפנימית, הסוגרת בפניו את רוב ישובי־הספר. לאחר תקופה ארוכה של ריטון, מורת־רוח ואולת־יד בקרב השורות, שוב תוכיח ה„הגנה“ מי „בעל־הבית“ האמיתי ב„ישוב“, ותאלץ את ה„פורשים“ להסתגל אליה בהדרגה — עד לפירוק הסופי של מסגרותיהם. אולם בחד־שיב שאליהם מתיחס הכרך שלפנינו עדיין רמה ידם של ה„ארגון“ וה„לוחמים“. הם מפליאים את מכותיו של שלטון־הכיבוש, ממוטטים את סמכותו, מכשירים את הקרקע להסתלקותו.

לכאורה — נצחון מזהיר. בפועל — כשלון כפול. בהעזתם, בדמם ובקרבנותיהם סוללים ה„פורשים“ את הדרך גם לחלוקת הארץ גם לשלטונם של המרים שביריביהם הפנימיים — על כברת־האדמה שאינה נמסרת לידי הערבים.

לולא האסון ההיסטורי של קיפוח שלמותה הטריטוריאלית של הארץ אולי אפשר היה לומר שהשאלה מי ישלוט במדינה העברית לא הייתה חשובה בעצם, ומעולם לא העסיקה בריציגות את ה„חיילי הארגון“; גם אין לומר כי יש בהערה זו מן הפיקחות שלאחר־

המעשה. חוגי לח״י ואצ״ל כאחד הוזהרו חוזר ונשנה שהחלוקה תהיה התוצאה ה„טובה“ ביותר מן המאמץ ההירואי להכות בברי־טים — כל עוד לא יוכשר ה„ישוב“ תחילה להשתלט על כל הארץ, כל עוד לא יאורגנו ההמונים וכל הפוטנציאל העברי הלוחם לקראת ההסתערות המהפכנית, לצורך הור־שת שלטון האויב ותפיסת מקומו.

זאת ועוד: תמיכתה של ה„סוכנות“ בפתרון החלוקה לא הייתה כלל בגדר סוד. הצעת החלוקה הייתה מרחפת בחלל, בגילגולים שונים, עוד משנת 1936. ה„ארגון“ לא עשה מאומה כדי להפריע ל„פתרון“ זה של „הב־עיה הארצישראלית“. ה„ארגון“ פשוט לא האמין בו, ובטוח היה, כמעט עד הרגע האחרון, שהבריטים ימנעו את החלוקה — וכך תפול בידי הארץ כולה כפרי בשל.

בחודשים המתוארים בכרך שלפנינו גובר לא רק בטחונות־העצמי של ה„ארגון“ בכוחו המיבצעי; גוברת בו גם האשליה המכשילה שהעם עומד כביכול „מאחירי“. טיפוסי לענין זה שידורה של תחנת־הראדיו החשאית, „קול ציון הלוחמת“, מיום 13/7/1942. בתוך השאר נאמר בו: „המוסדות הלאומיים קש׳ רוקש נגד עמי־ישראל והביאו בפני הוועדה הבינלאומית [ועדת־החקירה מטעם אר״ם — המע׳] את התכנית האומללה לביטור המור־לדת“. „נציגי הסוכנות ונציגי הוועד הלאומי ואותו סוכן פרטי“ [הכוונה לווייצמן] כולם טענו כי הם מדברים בשם רובו של העם; כי הם מדברים על סמך החלטות של בוח־ריהם, כאשר הם מוותרים על ארבע־חמישיות מארץ־ישראל המערבית, על ירושלים, על חברון, על חזון הדורות וצוואתם. והרי זה שקר איום! באשר לעם — את פיו לא שאלו.“

הסתמכות מזורה זו „על העם, שאת פיו לא שאלו“ היא אפיינית להיעדר הריאליזם הפוליטי של ה„ארגון“. בסוף דצמבר 1946 היה קונגרס ציוני, שלתומכי ה„ארגון“ — הסיעה הרביזיוניסטית — היו בו 41 מתוך 370 צירים. בכנסת הראשונה — עם זאת המחותרת „מן המעמקים“ — היו ל„חירות“, יחד עם הנציג של „הלוחמים“, 15 צירים,

שארגון „לוחמי-חירות-ישראל“ היה גם מנגנון-הנפץ אשר חישמל וזירן את התעוררותו של „הענק“, כפי שמגדירה גאולה כהן את הארגון-הצבאי-הלאומי בשמץ קנאה ובאבק זילזול של עליגנות.

היא מעריכה את הראצינוליזם המאפיין את גישתו של „גרא“ (נתן פרידמן-ליין-מור) לעבודת ה„מרכז“; מקורה את כוחו האר-גוגי הנדיר של מיכאל, אולם רואה עצמה תלמידתו של אלדד (ד"ר שייב). אולי נובע הדבר מנטייתה להדגיש את עליגנותו של לח"י על אצל לא בתחום הפוליטי, עליגנות שנישטטשה ברבות הימים, שעה שפעולות המלחמה של הארגון „הקטן“ כבר איבדו את ייחודן נוכח פעילותו של הארגון „הגדול“ ולא נותר אלא ההבדל שבכוח המספרי וגאוות הראשונות נתערבבה מעט ביראת הכבוד כלפי „הענק“; מה"עוד שהמחברת מוסיפה לינוק מן המקור הראשון — הוא הארגון שמלפני לכתה אל „פלג“.

אכן, כוח-המושך האמוצינולי ולא הניתוח הפוליטי הוא, כפי שמסתבר מן הקריאה, ההופך את הסמינריסטית הצעירה ללוחמת — היא מוסיפה להיאחז במה שעשוי להמשיך את תודעת העליגנות, בין שהיא מוצדקת מבחינה אובייקטיבית בין שאינה מוצדקת. וכך היא מגלה בלח"י מימד שנברא לאחר שנת-פרדה החבילה: המימד ה„סולמי“, האינטלקט טואלי, המיסטי, הכולל יותר מקורטוב מודגש של דתיות. (ניתוח דעותיו של ד"ר שייב הוא, כמובן, ענין בפני עצמו, ובעל-הדברים עצמו מיטיב להסבירן לאינ-ערוך יותר מג"אולה כהן; אולי אפילו מפני שהוא מאמין בהן יותר).

אם כה ואם כה. הפילוסופיה הזאת כולה אינה אלא גילוי צדדי ופחות-ערך לגבי המימד האמיתי של הספר, הוא המימד הספרותי.

מצד העיקר הזה „סיפורה של לוחמת“ הוא השג נכבד. לא רק שהיא מצליחה לתאר את קשריה ופעולותיה בסביבה המחתרנית, האפופה „אימה וצלמוות“; אייך היא מקיפה את רוב פרקי לח"י מראשיתם עד סיומם, בלי לסטות כמעט מן הבסיס הבלטריסטי

שייצגו לכל היותר 13% מן הבוחרים. זה, כפי שניתן לשער, היה כוחו האלקטוראלי של ה„ארגון“, אילו נתקבלה בקשתו לערוך משאל-עם בענין החלוקה, באותם חדשי מלחמה בכריטיים, בין מרס לספטמבר 1947. להלכה היתה ל„ארגון“ הברירה לנסות כוח בהפלת „המוסדות הלאומיים שקשרו קשר וכר“ בכוח-הזרוע. אלא שגם בכוח-הזרוע היו ה„מוסדות“ עדיפים. ה„פרישה“ מילאה, אפוא, שליחות מוגבלת, אולם קצר כוחה מלפתור שום בעיה מבעיות-היסוד.

הספר בנוי על מסמכים: — הודעות, שי-דורים, התזכיר לוועדת-א"ם ועוד, בלי עריכה, אף בלי תיקון טעויות, שנפלו מן הסתם בשל תנאי ההדפסה הקשים — בדפוס חשאי. המאורעות העיקריים הנשקפים מתוכם הם פריצת כלא עכו, הוצאתם של ארבעת הלוחמים — דב גרונר, יחיאל דרזנר, מרדכי אלקושי ואליעזר קשאני — להורג בכלא עכו; תליית הסרג'נטים הבריטיים, התאבדותם של פיינשטיין וברזאני בכלא בירר-שלים.

סיפורה של לוחמת

גאולה כהן נמנתה עם „השכבה הצעירה“ של לח"י — הגוף שקם למעשה לאחר נפילתו של אברהם שטרן, הוא יאיר, ולאחר בריחת „העשרים“ במנהרה ממחנה לטרון. עמוד-השדרה של ההוויה הזאת היה „חבר המרכז“ יצחק יורניצקי (שמיר): הוא ולא המפקד, נתן פרידמן-ליין; הוא ולא האידי-אולוג, ד"ר ישראל שייב. לפיכך מעמיקה המחברת לראות כשהיא מנסחת ברורות: „מיכאל [הוא יורניצקי-שמיר] העניק לנו את המימד המחתרני“.

בסופו של דבר הרי מימד זה, המחתרתי, הוא המימד הממשי האחד ל„מעש“, המישור שבו מילאה אגודת-הסתרים לח"י שליחות, כמידת כוחה ואפילו יותר מזה, יותר מזה — אם נסכים להנחה, הקרובה עד מאד לאמת,

* מנחם בגין: במחלת (כתבים, כרך ג') ; הוצאת „הדר“, 1961.